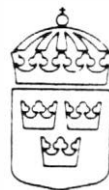

Motion till riksdagen

1989/90:Fi725

av Inger Schörling m.fl. (mp)

Miljöredovisning i statsbudgeten

Mot.
1989/90
Fi725–732

Bakgrund och kortfattad problembeskrivning

Vi lever i en tid med stor och ökande miljöförstöring, som beror på den livsstil, som vi har valt i de industrialiserade länderna. Miljöförstöringen blir på detta sätt nära förbunden med den ekonomiska politik som förs i landet.

Den ekonomiska politiken styr industriutveckling, val av energiförsörjning, transportutveckling och övrig näringslivspolitik. Målet för den ekonomiska politiken är att ständigt öka den ekonomiska tillväxten och därmed den materiella konsumtionen.

Materiell konsumtion innebär:

- att vi hämtar upp icke förnybara resurser som malmer och fossila bränslen från jordens inre,
- att vi konsumerar produkter från biosfären.

Problemet med den ökande materiella förbrukningen är att användningen av de icke förnybara resurserna förorsakar den stora och ökande miljöförstöringen och dessutom förstör produktionsförmågan i biosfären.

Miljöpartiet de grönas grundtankar och deras konsekvenser

Miljöpartiet de grönas framtidsvisioner har som utgångspunkt att människor är skapande och tänkande. De är kapabla att kunna lösa problem. De kan och vill ta ansvar. Människor har känsla för solidaritet. De är medkännande, kärleksfulla och har samveten. Människor har känsla för de långa tidsperspektiven. Människan har som biologisk varelse en stark överlevnadsvilja och vilja till närhet.

De fyra solidariteterna är vägledande för miljöpartiet de grönas politik:

1. Solidaritet med naturen och de ekologiska systemen
2. Solidaritet med kommande generationer
3. Solidaritet med utsatta människor i Sverige
4. Solidaritet med människorna i u-länderna

Det som saknas i Sverige är en genomtänkt ansvarsfull politik med utgångspunkt i de fyra solidariteterna, som tar hänsyn till:

- att vi inte längre kan tära på de ändliga – de icke förnybara resurserna – i dagens orimliga takt,
- att vi inte längre kan fortsätta med att förstöra produktionsförmågan hos jord, vatten och luft – de förnybara resurserna,

- att vår varutillverkning och dess produkter i användning inte förstör människors hälsa och naturen,
- att vi måste gynna återbruk och återvinning,
- att vi måste sträva efter rättvisa och solidaritet i vårt land,
- att vi kan och måste kunna visa solidaritet med de fattiga i världen.

Miljöpartiet de grönas strategi för att klara de fyra solidariteterna

För att kunna klara de fyra solidariteterna är vi tvungna att minska den materiella förbrukningen och minska slöseriet med såväl förnybara som icke förnybara resurser.

Vi måste bygga upp ett produktions- och transportsystem som medvetet arbetar för att inte skada människor och natur. En ledande princip är att partiet vill att vi skall använda oss av det marknadsekonomiska systemets fördelar att med så korrekta priser som möjligt styra mot pris- och miljövärda produkter.

Vi kan i detta arbete följa tre huvudlinjer:

Miljö- och energiskatter, som skall fungera som styrmedel beroende på att miljökostnaderna kommer in i företagens produktkostnader på ett samlat redovisbart sätt. De varor, som har låg total produktkostnad, har då en marknadsfördel genom att kostnaderna synliggörs i varans marknadspris.

Kunniga konsumenters kloka val, som innebär att de vid köp ges möjligheter att ta hänsyn till miljöbelastningen vid varans tillverkning, transport, användning och återbruk samt vid dess slutliga omhändertagande. Med hjälp av en relevant och heltäckande produktinformation kan konsumenterna välja varor, som totalt sett har lägsta kostnad och minsta miljöbelastning. De kan på så sätt göra en god affär och samtidigt aktivt bidra till att minska miljöbelastningen.

Tvingande lagstiftning, som kan användas i alla de fall då vi inte har lyckats med de två andra metoderna och då det gäller att stoppa livshotande företelser i samhället.

Internationella beroenden

Vi skall inte exportera miljöförstöring genom att svenska företag flyttar utomlands för att därifrån sälja produkter som inte har tillverkats under den miljöstyrning, som vi eftersträvar. Därför måste vi för importerade produkter få all den information, som vi kräver av de svensktillverkade samt att vi tar ut en miljöavgift som motsvarar miljö- och energiskattebelastningen i Sverige. I en marknadsekonomi är det ju avgörande att varor skall kunna konkurrera på samma villkor.

Redovisning av miljösituationen och hur den påverkas av verksamheterna i samhället

Utan kunskaper är det svårt att förändra samhället. Vi måste på olika sätt sträva efter att redovisa de miljöstörningar som vi har och hur de utvecklas. Detta gäller då alla former av tillverkning och det arbete som görs i den offentliga sektorn.

Eftersom vi ännu inte har kunnat komma fram till någon form av naturredovisning kan ett första steg vara att redovisa merparten av de viktiga utsläpp som vi gör eller förorsakar.

Mot. 1989/90
Fi725

Miljöpartiet de grönas förslag till åtgärder

Kompleta statsverkspropositioner, kompletteringspropositioner och tilläggsbudgetpropositioner. De budgetar som regeringen lämnar till riksdagen är mycket ofullständiga. De måste därför enligt miljöpartiet de gröna utvecklas så att vi får en samlad bild över de olika faktorer, som påverkar landets ekonomi på kort och lång sikt. Det är miljöpartiet de grönas uppfattning att statens budget också måste omfatta en redovisning av hur den föreslagna ekonomiska politiken påverkar vår miljö och vår hälsa. Vi har idag så mycket data tillgängliga att det skall vara möjligt att göra de första försöken till verkliga miljö- och ekonomibudgetar för det svenska samhällets aktiviteter. Det är också viktigt att i en sådan budget ta fram hur vårt handlande påverkar miljön i andra länder. Vi måste få en koppling mellan det som händer i den ekonomiska delen av vårt samhällsliv med det som är själva grunden för all vår verksamhet – det biologiska livet och naturen.

Vi lever i ett starkt tillväxtorienterat samhälle. Syftet med den ekonomiska politiken är bl.a. att försöka uppnå största möjliga ekonomiska tillväxt, hög sysselsättning och en god balans i våra utrikes affärer.

Industrisamhället som system har hitintills byggt på fyra helt ohållbara förutsättningar:

- obegränsad tillgång på lagrad energi,
- obegränsad tillgång på råvaror,
- obegränsad tålighet hos naturen mot påverkan,
- obegränsad fysisk och psykisk tolerans hos människan mot ändring i livssituationen.

Det går inte att bygga ett samhälle på illusioner om obegränsade tillgångar och tålighet. Vi ser ju trots allt dagligen omkring oss att vi har klara fysiska och psykiska begränsningar, som vi måste beakta.

Vi måste få konsekvensbeskrivningar som visar hur den rådande konjunkturen och den föreslagna politiken förändrar tillståndet hos natur och miljö både i Sverige och i de fall då vi hämtar råvaror och livsmedel utomlands. Detta kan troligen uttryckas genom ett antal nyckeltal, som kan utvecklas allteftersom vi får nya kunskaper om den ekonomiska politikens påverkan på våra livsförutsättningar.

De framtida kompletta statsbudgetarnas utformning

De bör innehålla följande:

Dagsläget för: Utsläpp av koldioxid, kväveoxider, freoner, svavel, klor, dioxiner, andra klorerade organiska föreningar samt tungmetaller och foto-kemiska oxidanter som ozon uttryckt på årsbasis i lämpliga mätetal.

Rådande läge för mark- och vattenförsurning i ett väl valt antal referenspunkter jämnt fördelade i landet. De kalk- och mineralmängder som erfordras för att häva försurningen och för att återföra mark och vatten till ett tidi-

gare normaltillstånd för deras pH-värden och mineralinnehåll. Behovet skall då uträknas som en kvantitet för hela landet.

De årliga svenska kväveläckagens storlek uttryckt i ton per år.

Den årliga kvävebelastningen på mark och vatten uttryckt som ton per år och ton per hektar.

Tillståndet för sjöar, vattendrag, grundvattentäkter när det gäller halter av jordbruksgifter, kvävemängder, halter av tungmetaller och för det biologiska livet upptagbara mängder aluminium.

Mängden rötslam som inte kan spridas på våra marker.

Sopmängden för hela landet.

Brända sopmängder och därigenom förorsakade utsläpp av miljöfarliga ämnen såväl till luft som till vatten som till lagringsplatserna för aska och slagg.

Mängden miljöfarligt avfall.

De samlade utsläppen av radioaktivitet från de svenska kärnkraftverken.

Produktionen av olika typer av radioaktivt avfall från de svenska kärnkraftverken.

Importkvantiteter av legeringsmetaller som krom, nickel, vanadin, molybden, uran och mangan och hur brytning och framställning av dessa metaller påverkar natur, miljö och människor i produktionslandet. Denna påverkan kan uttryckas som förändringar i pH, kalkningsbehov, utsläpp av svavel, koldioxid och kväveoxider samt utsläpp av radioaktivitet.

Svavel- och kvävebalanser som anger import och exportmängderna.

Irreversibla miljöskador.

Hotade arter och biotoper.

De samlade samhällskostnaderna för trafikolyckor, tobak och alkohol skall redovisas.

Allt måste kompletteras med de kända samhällskostnaderna för utsläpp.

De beräknade förändringarna som följd av den framlagda budgeten: för alla de ovan nämnda punkterna.

Beräkningsbara förändringar av produktionskapaciteten för skog, sädesodling och fiske samt de förändringar i landets ekonomi som detta föranleder.

Det behövs också en redovisning i vilken takt som vi minskar ändliga tillgångar som fossila bränslen och malmer.

Vi kan på så sätt få en långtidsbudget för miljö, hälsa och ändliga tillgångar.

Miljöpartiet de gröna anser att det är en mycket angelägen reform av statsbudgeten som här föreslås.

Resultatredovisning

Det måste åligga regeringen att årligen redovisa utfallet för miljön på sätt som påminner om det man gör för det ekonomiska livet.

De krav som ovan har ställts på statens budget och resultatredovisning skall också i tillämpliga delar ställas på kommuner och landsting samt alla verksamheter i offentlig regi eller i offentligt ägda verksamheter.

Det privata näringslivet

Det är naturligtvis lika viktigt att man inom det privata näringslivet får ett motsvarande redovisningstväng för de miljöstörningar, som verksamheten förorsakar. Det är miljöpartiet de grönas mening att en miljöredovisning av det slag som ovan har föreslagits för statens budget i tillämpliga delar skall finnas med i alla prognoser, som ett företag gör samt i deras årsredovisningar. I redovisningen skall det ingå materialbalanser, som visar vad företaget tar in i tillverkningen och vad som går ut som produkter, avfall och avgifter. Som intag i materialbalanserna skall förutom material också räknas den förbränningsluft, som erfordras för att klara de processer som företaget använder samt de vattenmängder, som erfordras i processerna.

Prognosdelen borde kunna vara en frivillig handling från företagets sida nu när företagen föreger ett stort miljöintresse.

Redovisningen av miljökonsekvenser av verksamheten måste troligen lagregleras genom att aktiebolagslagen och andra lagar, som styr företagets verksamheter, ändras.

Krav på åtgärder för att snabbt kunna införa miljöredovisning i samhället

Miljöpartiet de gröna kräver att regeringen snabbt ser till att de ovan framförda kraven på miljöredovisning i samhället kan börja införas redan kommande budgetår – 1990/91.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att kompletta budgetar och resultatredovisningar införs redan kommande budgetår inom all offentlig förvaltning och offentligt drivna verksamheter,

[att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändiga ändringar i aktiebolagslagen och andra lagar för att komplettera årsredovisningarna med miljöredovisning med materialbalans hänförliga till företagets verksamheter,¹]

[att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en frivillig redovisning av hur företags prognosticerade verksamhet påverkar natur och miljö.²]

¹ 1989/90:L211

² 1989/90:N300

Stockholm den 22 januari 1990

Mot. 1989/90

Fi725

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Carl Frick (mp)